

Få gjort op med gamle vaner

tema | 5S

Foto: Inger Dalgaard

Leanværktøjet 5S handler om at skabe systematik, der gør bedriften mere effektiv.

Nogle besætninger formår at skabe væsentligt bedre økonomiske resultater med nogenlunde samme lønomsparinger pr. ko og pr. kg mælk end andre. Det skyldes helt sikkert ikke, at medarbejdere og ejer på nogle besætninger driver den af. På nogle bedrifter formår man bare at bruge tiden mere effektivt. Det er typisk de bedrifter, hvor alt er sat i system, og hvor man af en eller anden grund evner at være på forkant med det meste. Selvfølgelig vil vi alle sammen helst være på forkant og få optimale mælkemængder ud af køerne, men mens nogle mennesker af natur er systematiske ordensmennesker, må andre lære det, og her kommer leanværktøjet 5S ind i billedet.

5S skaber effektivitet

Leankonsulent Vibeke Fladkjær Nielsen, Videncenteret for Landbrug, Kvæg, møder af og til den opfattelse, at leanværktøjet 5S er det samme som rengøringshjælp på bedriften. Men det er meget mere end det. Faktisk er rengøring en meget lille del af metoden, og ikke særlig væsentlig. "5S handler om at skabe en systematik og en standard på bedriften, der gør folk mere effektive. Den skaber orden, så medarbejderne ikke skal bruge tid på at lede efter ting eller flytte ting for at komme hen til det, de skal bruge. I stedet kan de bruge tiden på køerne," forklarer Vibeke Fladkjær Nielsen.

Hjælper gode vaner på vej

5S går i meget korte træk ud på at rydde op, placere

tingene logisk og ikke mindst fastholde den orden, der er, når man lige har ryddet op. Banalt ja, men det frigiver kostbar arbejdstid og er nødvendigt i større eller mindre udstrækning på mange bedrifter. Primært for at komme ud af dårlige vaner, hvor alle efterlader ting lige der, hvor de har brugt dem og spilder meget tid på at lede i stedet for at arbejde med opgaver, der afspejler sig på bundlinjen. Vibeke Fladkjær Nielsen besøger som Leankonsulent mange besætninger og fortæller, at det netop oftest handler om at få gjort op med gamle vaner.

"Det er svært at bryde vaner. Derfor er vi meget glade netop for det sidste S i 5S som står for selvdisciplin. At få lagt selvdisciplin i faste rammer er Alfa og Omega indtil de nye rutiner ligger på ryggraden." 5S er et værktøj inden for ledelsesfilosofien 'Lean'. Lean handler i korte træk om at skabe mere værdi med færre ressourcer. Systemet har rødder tilbage til Toyotafabrikkerne, der i 1960'erne undgik massedyringer ved at ændre produktionstankegangen til det, vi i dag betegner Lean.

/Lone Sylvest Søgaard

Hvad er 5S?

5S er et værktøj inden for Lean, der beskriver en måde til at skabe og fastholde orden og systematik på bedriften. De 5 S'er står for:

- Sorter
- Systematiser
- Systematisk rengøring
- Standardiser
- Selvdisciplin.

Fremgangsmåde:

Vælg et afgrænset område, hvor du vil skabe orden, fx malkestalden.

1. Sorter i rodet: Det, I ofte bruger i fx malkestalden, skal være tæt på. Markeres med grønne sedler under sorteringen. Det, I bruger af og til, skal være lidt længere væk, og markeres med gule sedler. Det, I aldrig bruger, smides ud eller lægges på fjernlager og markeres med røde sedler under sorteringen.

2. Systematisér: Når man har sorteret, skal det hele sættes i systematisk orden. Fx skal rene klude samles i én spand, beskidte i en anden, bånd til ben hænge farveopdelt, sprayene hænge samlet osv.
3. Systematisk rengøring: Det hele skal placeres, så der ikke skal flyttes rundt, før man kan gøre rent. Hvis det er nemt at gøre rent, er der større chance for, at det bliver gjort.
4. Standardiser: Bliv enige om, hvordan I gerne vil have, at fx malkestalden skal se ud, når man kommer og skal malke. Tag evt. efter oprydning et billede af, hvordan der skal se ud, og hæng det op.
5. Selvdisciplin: Det er vigtigt, at I holder både jer selv og hinanden op på, at tingene skal være på deres plads, og at der skal være pænt og ryddeligt.

Læs mere på www.arbejdsplan.kvaeg.dk

Fik system i rodet med 5S

tema | **5S**

Jens Kristian Jensen bliver irriteret, når han skal lede efter ting og har nu taget metoden 5S i brug for at få ryddet op.

”Det er ikke bare den tid, man spiller med at lede efter ting. Det er også et kæmpe *irritationsmoment*,

hver gang man roder og roder efter noget, man ved, man har et eller andet sted. Det tror jeg da alle kender.”

Ordene kommer fra Jens Kristian Jensen, der har 250 malkekøer ved Års, mens vi står i maskinhuset, hvor han netop har fremvist hylden med ensilagenet – sorteret og påsat mærkater efter kvalitet og størrelse, klar til forsommerens travle tid.

Jens Kristian ved, hvad det betyder, at man kan finde sine ting. Derfor tog han i efteråret metoden 5S i brug for at skabe orden. Første indsatsområde var malkestalden, som ifølge Jens Kristian er et godt sted at begynde, fordi det er så overskueligt. Sammen med sine to danske og to ukrainske medarbejdere brugte han en god halv time på at sortere og systematisere. Alting skal have en plads, så Jens Kristian satte et trådnæt op til pebermyntepræparatet og lavede en holder til framalkningsslangen. Så nu ved alle, hvor det skal være.

Alle kan finde tingene

I begyndelsen syntes medarbejderne, at 5S var en smule fjollet. Men efter at der blev lavet 5S i de seks høje skabe, hvor handsker, pattegummi og fødselskæder før lå i én vild forvirring, kan de virkelig se fidusen. Uden på de seks skabe er

der nu mærkater med ‘staldteknik’, ‘køer’, ‘malkeartikler’, ‘rengøring’, ‘tøj’ & ‘handsker’ og ‘Jens Kristian’. Inde i skabet er alle remedier sorteret i plastikkasser med mærkater på. Hvert skab har sin egen farve kasser.

”I skabene har 5S gjort en utrolig stor forskel.

Her brugte vi tidligere meget tid på at lede, men nu ved alle, hvor tingene er,” forklarer Jens Kristian Jensen.

Han tror, at kommende medarbejdere vil synes godt om 5S. Da han for nylig havde ansættelsessamtaler, fik han nemlig flere kommentarer om, at det var dejligt, at bedriften var så ordentlig og ryddelig.

Besøg fra Arbejdstilsynet gik som en leg

Også Arbejdstilsynet gav oprydningen positive ord med på vejen, da de var på besøg i efteråret. ”Jeg havde faktisk frygtet besøget af Arbejdstilsynet, for jeg havde hørt så meget om det. Men det gik simpelthen så nemt. Det betyder nok noget, om de får et godt førstehåndstryk, for de startede med at kommentere, at her så godt ud. Og de kommenterede altså også, at der skulle ryddes op i teknikrummet,” fortæller Jens

Nye Leankonsulenter

Ni nye Leankonsulenter fra alle landsdele er færdiguddannede i slutningen af juni.

Find deres navne på:

www.arbejdsplan.kvaeg.dk

eller henvend dig til Vibeke Fladkjær Nielsen på tlf. 8740 5514, vfn@vfl.dk eller Ulrik Toftegaard Jensen på 8740 5254, utj@vfl.dk

Kristian med et skævt smil.

At det ikke er uvæsentligt, om der er orden på bedriften, bekræfter tilsynschef Gitte Møller Jensen fra Arbejdstilsynet.

”Selvfølgelig giver det et godt førstehåndstryk, når der er ryddet op. Det viser jo også noget om holdningen til ting. Og faktisk kan vi også give en reaktion, hvis man skal gå fra A til B og området roder – det giver jo en reel faldrisiko,” lyder det fra tilsynschefen.

/Lone Sylvest Søgaard

Foto: Vibeke Fladkjær Nielsen

Foto: Vibeke Fladkjær Nielsen

Det Europæiske Fællesskab ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af dette projekt.

Thise-leverandører yder stor indsats mod paratuberkulose

Alle leverandører til Thise Mejeri er i gang med at sanere for paratuberkulose. Ny spørgeskemaundersøgelse viser, at de er gode til at gennemføre de nødvendige saneringstiltag.

Alle leverandører til Thise Mejeri har i samarbejde med mejeriet, dyrlæge Lene Trier og Videncenteret for Landbrug, Kvæg siden 2007 arbejdet målrettet på at udrydde paratuberkulose i deres besætninger. Missionen går godt. Leverandørerne er gode til at gennemføre de nødvendige tiltag, men der er også plads til forbedringer. Det viser en spørgeskemaundersøgelse, som er blevet foretaget i alle 76 besætninger i foråret 2011. Undersøgelsen belyser, i hvor stort omfang Thiseleverandørerne lever op til de tiltag, der anbefales for

at nedbringe smitten med paratuberkulose. Eksempler på nogle af de væsentligste tiltag og i hvor høj grad Thiseleverandørerne udfører dem, kan ses i tabellen nedenfor.

Sådan gennemføres tiltagene

Af undersøgelsen fremgår det, at stort set alle Thise-leverandørerne bruger en separat kælvningsboks til røde køer (= smittefarlige). Den skal ligge fysisk adskilt fra andre kælvningsbokse i besætningen og helst sådan, at den kan rengøres og vaskes med spuleslange mellem hver kælvning.

Tabellen viser Thise-leverandørernes svar på spørgsmål omkring nogle af de væsentligste tiltag i kampen mod paratuberkulose.

Tiltag	Ja	Nej
Udsætning af røde køer før næste kælvning	68%	32%
Separat kælvningsboks til røde køer	87%	13%
Rengøring af kælvningsboks efter kælvnings af røde/gule køer	50%	50%
Der bruges råmælk fra røde køer	4%	96%
Cellatalsmælk fra røde køer	3%	97%
Pasteurisering af sødmælk	20%	80%
Særskilt håndtering af risikokalve*	26%	74%
Indkøb af dyr til levebrug	28%	72%

* Risikokalve er kalve født af køer, der er røde ved kælvningsstidspunktet eller bliver det umiddelbart efter.

Undersøgelsen viser, at stort set alle Thise-leverandørerne bruger separat kælvningsboks til 'røde' køer.

Der er i næsten alle besætninger styr på at undgå rå- og sødmælk fra røde køer til kalve. Hver femte besætning bruger nu pasteurisering for at mindske risikoen for smitteoverførsel til kalvene. Kun ca. hver fjerde besætning håndterer kalve født af røde køer særskilt. De kalve har næsten dobbelt så stor risiko for selv engang at blive røde køer. Den bedste måde at håndtere dem på er faktisk at udsætte dem, så de ikke når at bringe smitten videre. Desværre er der stadig relativt mange af besætningerne, der beholder røde køer til næste kælvning. Udsætning af røde køer er ellers et af de væsentligste af saneringstiltagene. Det skyldes, at en rød ko kan gå i besætningen og vedvarende

udskille smitte – og måske smitte småkalve født af andre køer. Det bedste er derfor at sætte røde køer ud før næste kælvning. Ca. 1/3 af besætningerne har indkøbt dyr inden for det seneste år, f.eks. i forbindelse med besætningsudvidelser. Indkøb af dyr til levebrug er en stor udfordring, når man vil sanere besætningen for paratuberkulose. På nuværende tidspunkt er det ikke muligt at tage hensyn til risikoen for, at de dyr, man indkøber, har smitten. Et nyt certificeringssystem og tilhørende udskrifter i Dyreregistrering til at beregne risikoen for overførsel af smitte med paratuberkulose i forbindelse med indkøb forventes klart i august.

/Kaspar Krogh

Kvægpest udryddet på verdensplan

En effektiv indsats betyder, at kvægpest er udryddet i hele verden.

Mere end 250 år har det taget at udrydde den ekstremt dødelige og frygtede kvægsygdom, kvægpest. Men nu er sygdommen totalt udryddet på verdensplan. Det har Verdensorganisationen for Dyresundhed meddelt.

Udryddelse af en sygdom på verdensplan er kun sket én gang tidligere, nemlig da den humane sygdom, kopper, blev udryddet i 1980. Ifølge Veterinærdirektør, Per Henriksen, Fødevarerstyrelsen, skyldes succesen Verdenssundhedsorganisationens effektive bekæmpelsesprogrammer og beredskabsplaner og store og vedholdende indsatser i medlemslandene.

Faktisk blev Den Kongelige Veterinærskole oprettet i 1773 netop for at bremse kvægpesten i Danmark. Sygdommen menes at have kostet 1-2 mio. stykker kvæg livet ved to epidemier i midten af 1700-tallet. Epidemierne var årsag til, at kongen beordrede kampanjer for at få befolkningen til at spise hestekød, hvilket var lige så vanskeligt som at lave kostkampanjer i dag, fordi hestekød

blev anset for at være urent. Heldigvis har vi ikke haft sygdommen her siden 1782. Den er heller ikke konstateret i Europa de seneste 60 år. Sygdommen kvægpest, der populært bliver kaldt kvæggets mæslinger, har været kendt i mere end 2.000 år og blev første gang beskrevet i år 374.

/Erik Rattenborg

Danmarks største markvandring

Grovfoderekursionen løber i år af stabelen på I/S Gammelgaard og Nørsgaard i det sydjyske. Som altid er emnerne denne dag højaktuelle for både mælkeproducenter og konsumenter, og alle interesserede kan tilmelde sig ekursionen.

Hvad er for eksempel gevinsten ved at veje grovfoderudbytte på en brovægt, og hvor smart kan det gøres? Hvordan takler vi afviklingen af kvoten i 2015? Hvilken belægning skal sikre plansiloernes overlevelse, og hvordan opnår Nørsgaard et

overskud på 100 hundyrd om året? Få svar på dine spørgsmål og oplev desuden Danmarks største maskindemonstrationer. Det gælder både majssåmaskiner og radrensere samt hele maskinsættet til kørsel med faste kørespor i græs – både på 12 og 14 meter.

Programmet til Grovfoderekursionen kan findes på landbrugsinfo.dk under fanen 'grovfoder'. Tilmelding sker online på www.landbrugsinfo.dk/sfg senest 13. juni 2011.

/Vibeke Duchwaider

Kodødeligheden falder, men...

Vær opmærksom på at undgå sæsonstigning i dødelighed de kommende måneder.

Kodødeligheden er fortsat på vej nedad og ligger i øjeblikket på 4,7 pct. for april måned mod 5,6 pct. i samme måned sidste år. Alligevel er der grund til at være ekstra op-

mærksom i den kommende tid. For typisk ses der en stigning i kodødeligheden hvert år i månederne juli, august og september. Nogen åbenlys forklaring på hvorfor, er der imidlertid ikke.

"Faktisk ved vi ikke, hvorfor der er denne sæsonstigning. Måske

skyldes det, at der trods alt er flere kælvninger hen over sommeren end resten af året, plus at der er travlhed i marken og ferietid," mener landskonsulent Peter Stamp Enemark, Videncentret for Landbrug, Kvæg. Under alle omstændigheder opfordrer han kvægbru-

gerne til at have ekstra fokus på kodødeligheden i den kommende tid.

"Det ville jo være virkelig godt, hvis vi kunne understrege den faldende tendens med også at overvinde den sædvanlige sæsonstigning," lyder det fra Peter Stamp Enemark.

/Kirsten Marstal

Højere testalder for BSE

Testalderen hæves til 72 måneder fra 1. juli 2011. Stor omkostningsbesparelse for producenterne.

I juni måned 2011 vil der blive udstedt og offentliggjort en forordning, der hæver testalderen for BSE for normale slagtedyrl til 72 måneder fra de nuværende 48 måneder. Forordningen gælder fra den 1. juli 2011. For de såkaldte risikodyr fastholdes testalderen på 48 måneder. Det står klart, efter at Den videnskabelige Komité for Fødekedden og Dyresundhed på et møde den 17. maj 2011 støttede et nyt forslag desangående. Som omtalt i Kvæg Nyt nr. 2 fra januar 2011 skulle den højere testalder gælde for 22 af de 27 EU-lande. Et sådant forslag blev fremsendt til EU-Parlamentet i midten af februar måned. De havde in-

gen indvendinger herimod. Imidlertid har EFSA, som er den videnskabelige, europæiske fødevarer sikkerheds autoritet fundet, at også Polen, Slovakiet og Tjekkiet kan hæve testalderen tilsvarende. Herefter vil det kun være Bulgarien og Rumænien, som ikke får en højere testalder i denne omgang. Da det er en ny beslutning, har EU-Parlamentet 30 dage til at komme med en udtalelse. Imidlertid vil denne konsultation ikke have opsættende virkning. Den højere testalder vil betyde, at omkostninger til hurtigst for producenterne vil falde med ca. 16,7 mio. kr. til ca. 11,3 mio. kr. årligt. Antallet af konstaterede dyr med BSE falder fortsat. I 2010 blev der kun konstateret 44 tilfælde i ni lande (68 i 2009) med det største antal på 13 i Spanien efterfulgt af UK med 11.

K.B. Lind Pedersen

